

Примакова В.В.

ДИСТАНЦІОННЕ ОБУЧЕННЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНА ФОРМА ПОВЫШЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ УЧИТЕЛІВ В УКРАЇНІ

В статті розглянуто сутність поняття «дистанційне навчання» і перспективи його застосування в сучасному освітньому просторі. Проаналізовано особливості і потенціал впровадження дистанційної форми післядипломної освіти вчителів в Україні; охарактеризовано недоліки і переваги використання дистанційного навчання в процесі підвищення кваліфікації фахівців, наведено приклади застосування такої освіти на різних етапах неперервної освіти педагогів. Приведено приклади впровадження очно-дистанційного навчання і наведено можливості організації такої освіти для суб'єктного становлення і професійного розвитку вчителів початкових класів в сучасному українському суспільстві.

Ключові слова: дистанційне навчання, підвищення кваліфікації вчителів; перспективи; післядипломна педагогічна освіта; вчителів початкових класів.

Primakova V.V.

DISTANCE LEARNING AS A PERSPECTIVE FORM OF TEACHERS' TRAINING IN UKRAINE

The paper clarifies the essence of the concept «distance learning», that is regarded as not institutional form of pedagogical education, the organization of which takes place in the conditions of modern computer technologies and telecommunication networks use.

The article analyses contemporary publications about the results of studying this problem by national and foreign scientists, presents series of legal documents existing in Ukraine that oriented the educational sector to increase usage of distance learning at different stages of education. The author outlines the possibilities of application of distance learning in the modern educational space, describes the main didactic and specific principles of teachers' distance education, which influences on the development of teachers' competence throughout their professional careers.

The paper analyses the features and the potential of introduction of this form of teachers' postgraduate education in Ukraine, indicates advantages and disadvantages of using distance learning in the process of professional development, illuminates specific character of its application in different stages of teachers' continuing education. The examples of the introduction of internal-distance learning are given, organizational possibilities of such education for subjective formation and professional development of primary school teachers in the modern Ukrainian society are outlined.

Key words: distance learning, teachers' training, perspectives, postgraduate pedagogical education, primary school teachers.

УДК 378.14

Романюк І.М.*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ПРОВІДНИХ КРАЇН НАТО
ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Статтю присвячено розгляду системи підготовки та функціонування фахівців і підрозділів провідних країн НАТО, які відповідають за організацію та здійснення впливу на особовий склад; насамперед це служби: зв'язків із громадськістю; військових священиків; відділи ідеологічної роботи; підрозділи психологічних операцій. Проблема розглядається на прикладі таких держав, як США, Франція, Німеччина. Подано особливості підготовки офіцерів у кожній з визначених держав. Значну увагу приділено значенню засобів масової інформації та їх ролі у формуванні і підтримці у військовослужбовців і в суспільстві позитивного іміджу збройних сил і військової служби.

Ключові слова: провідні країни НАТО, вплив на особовий склад, зв'язки з громадськістю, ідеологічна робота; підрозділи психологічних операцій.

* Романюк І.М.*

Серед головних складників успішної кар'єри офіцера з виховної роботи поряд з високими моральними, діловими та професійними якостями є відповідний рівень освіти. Тому формування готовності військовослужбовців до виконання завдань в умовах підготовки та ведення збройної боротьби постає перед керівництвом практично всіх сучасних армій. Це здійснює керівництво армій провідних країн світу, зокрема НАТО, які довгі роки ведуть антитерористичні операції у низці країн світу, арміях країн Співдружності незалежних держав (СНД), Китаю, Ізраїлю, арабських країнах та ін.

Дослідження свідчать про створення розгалуженої мережі відповідних структур зі специфічними завданнями і функціями, що свідчить про нові виміри сучасної збройної боротьби. Саме для вирішення цих завдань у збройних силах провідних країн НАТО створено різноманітні служби, які головним чином відповідають за організацію та здійснення впливу на особовий склад, передусім це служби: зв'язків з громадськістю; особового складу та тилу; військових священників; відділи ідеологічної роботи; підрозділи психологічних операцій та ін. [6].

Головними напрямками їх діяльності визначено:

- соціально-психологічний супровід військової служби, ідейно-політичне, морально-етичне та військово-патріотичне виховання;
- пропаганда прав людини, свободи і демократії, соціальної справедливості як передумови стабільності, поглиблення та зміцнення міжнаціональних взаємин;
- установа та підтримання постійних і тимчасових інформаційних контактів між міністерством оборони, збройними силами та цивільними структурами різного рівня в інтересах організації взаємопоінформованості, взаємодії та проведення сумісних заходів;
- залучення військових і цивільних ЗМІ, а в разі необхідності – закордонних – для інформування населення з питань воєнної політики і будівництва збройних сил;
- проведення інформаційно-виховної і пропагандистської роботи серед особового складу збройних сил з метою зміцнення його морально-психологічного стану;
- оцінка усіх матеріалів воєнного характеру, що підготовлені до друку, з точки зору воєнної політики та інтересів безпеки, включаючи виступи посадових осіб МО, брифінги, статті у засобах масової інформації і ін. [8].

Метою статті ми обрали стислий огляд системи підготовки та функціонування посадових осіб і підрозділів провідних країн НАТО, які відповідають за організацію та здійснення впливу на особовий склад, в першу чергу це служби: зв'язків із громадськістю; військових священників; відділи ідеологічної роботи; підрозділи психологічних операцій.

Великого значення набули засоби масової інформації (ЗМІ), зокрема військові. Завдяки оперативності та цілеспрямованості впливу, ЗМІ досить ефективно формують у військах необхідний морально-психологічний стан. Для пропагандистської діяльності в провідних країнах світу розгорнуто потужні засоби впливу. Наприклад, для вирішення завдань впливу на особовий склад армії Сполучених Штатів Америки (США) широко застосовують розгалужену мережу радіо- і телевізійних станцій. Задіяно щоденно 9200 комерційних та 1700 державних радіостанцій, працює велика кількість телеканалів державного та комерційного підпорядкування. Система радіо- і телеінформування американських військ у Європі включає низку радіостанцій та чотири телестудії. Активно впроваджується кабельне телебачення. Радіомовлення для військовослужбовців здійснюється цілодобово, а телепередачі транслюються 20 годин на добу. Щоденно початок і закінчення телетрансляції починається і закінчується підняттям (опусканням) державного прапора США. Поряд з теле- і радіозасобами військове керівництво США приділяє велику увагу друкованим виданням. Кожна з 2500 газет США з тиражем 102 мільйони екземплярів постійно отримує матеріали про Збройні сили США, які виготовляє створений апарат Міністерства оборони США.

Безпосередньо Міністерство виготовляє понад 20 журналів, окрім того види збройних сил видрукують ще 80 найменувань журналів. У Збройних силах США в цілому видається близько 1850 періодичних видань, разовий тираж яких перевищує 12 млн. примірників, що складає близько чотирьох одиниць друкарської продукції на кожного американського військовослужбовця [7].

У Збройних силах Франції створюються спеціальні підрозділи для підготовки військових радіо- та відеоматеріалів. Наприклад, відділ аудіовізуальних засобів служби інформації та суспільних відносин збройних сил Франції готує щорічно за замовленням Міністерства оборони до 30 кінофільмів, 20 відеомонтажів, 70 відеокліпів, декілька репортажів, 700 фоторепортажів та 12 тисяч відеокaset з різноманітними інформаційними та розважальними матеріалами [1].

Основна мета такого потужного впливу ЗМІ – формування і підтримання у свідомості військовослужбовців і в суспільстві позитивного іміджу збройних сил і військової служби. Пропаганда служби у збройних силах, нової воєнної техніки, соціальних гарантій військовослужбовцям складає предмет рекламної діяльності численних відбірних пунктів та служби підготовки офіцерів резерву в університетах і коледжах. Головна проблема, яку успішно вирішують фахівці воєнної реклами, – це формування образу сучасного героя.

Західними фахівцями сформульовано високі вимоги до підготовки військових керівників, що дає змогу успішно виконувати виховну функцію, а саме: активність у службовій діяльності, творчий підхід, гнучкість мислення, здатність до критичного аналізу, уміння здобувати правдиву інформацію та обмінюватися нею, знання соціальних процесів у військових колективах, витривалість у критичних ситуаціях, готовність брати на себе відповідальність, здатність забезпечувати єдність дій.

У Бундесвері за західною традицією не має окремих структур, які б безпосередньо виконували функцію виховання особового складу, як це склалося у країнах Східної Європи. Виховну функцію у Бундесвері виконують командири всіх рівнів [2]. Важливу роль у цьому процесі відіграють навчальні заклади Бундесверу. У процесі навчання у військовослужбовців розвиваються знання, навички, уміння, необхідні для навчання та виховання підлеглих. Підготовка в навчальних закладах орієнтована на забезпечення Бундесверу офіцерськими кадрами і будується з урахуванням суспільних, політичних, правових і військових рамок умов, здійснюється з урахуванням віку, життєвого і професійного досвіду, а також здібностей і умінь слухачів.

Виховання офіцерів Бундесверу здійснюється відповідно до концепції «внутрішнього керівництва». Спрямованість концепції полягає у створенні високої мотивації та умов для самореалізації майбутніх офіцерів. Це зокрема: тісна інтеграція Бундесверу і цивільного суспільства; пошана особистої гідності і затвердження гуманних відносин у підрозділі; чітка система матеріального і морального стимулювання, правового захисту військовослужбовців; знання офіцерами основ педагогіки і психології [5].

Отже, освіта і виховання офіцерів Бундесверу має цілеспрямований характер. Їх відмітною межею є постійне підвищення кваліфікації, перепідготовка в контексті сучасної освітньої концепції «long-life-learning» (освіта через все життя). Така система підготовки, на думку командування Бундесверу, відповідає вимогам сучасності й одночасно стимулює роботу офіцерів над підвищенням своєї професійної компетенції.

Гамбурзький університет Бундесверу за змістом навчання звертає увагу на педагогічні і соціальні дисципліни як пріоритетні у підготовці офіцерських кадрів. З метою збереження здоров'я та розвитку психічних і фізичних можливостей в університеті забезпечено широкий вибір видів спортивних занять. Популярними є заняття легкою атлетикою, гандбол, парусний спорт [3].

Багато уваги в університеті приділяється вивченню іноземної (англійського) мови. Для цього відводиться значний час [4]. Військова підготовка проводиться один раз на місяць, після обіду, тобто вся життєдіяльність студентів проходить за цивільним укладом.

У контексті внутрішнього керівництва особливий інтерес у Гамбурзькому університеті Бундесверу має вивчення педагогіки і соціальних дисциплін. Зі студентами всіх спеціальностей в рамках факультету «Педагогіка і суспільствознавство» вивчаються такі дисципліни: загальна педагогіка; андрогогіка; професійна і виробнича педагогіка; психологія; соціологія; соціально-наукова методологія і статистика; робота з кадрами; історія; теологія. Лекції педагогічного факультету відвідуються, як правило, студентами всіх факультетів. Як обов'язкові факультативні предмети на факультеті педагогіки викладаються: історія, робота з кадрами, психологія консультування, соціологія/політика.

1990 року на педагогічному факультеті відкрито спеціалізацію «магістр». При цьому при першому головному предметі – історії – і іншими основними предметами – соціології і педагогіці – після здачі відповідних іспитів і захисту магістерських дисертацій надається ступінь «Master Arts, M. A.» (магістр мистецтв). Навчання в малих групах (15 осіб) допомагає викладачам належним чином налагодити педагогічне спілкування зі студентами, гнучко реагувати на їх запити, здійснювати індивідуальне виховання [8].

Для підвищення педагогічної майстерності викладачів також проводяться семінари з підвищення кваліфікації. Для цього практикується проведення «літніх університетів», в яких перевагу мають колеги вищих шкіл країн Східної Європи.

Соціально-гуманітарна підготовка слухачів направлена на розвиток психолого-педагогічного мислення офіцерів як начальників і вихователів. Академія інформації та комунікації Німеччини є центральним навчальним закладом, призначеним для підготовки особового складу, що працює в галузі інформаційної роботи і комунікації із вербування молодих кадрів. У академії здійснюється виключно курсове навчання. Стратегія їх діяльності побудована відповідно до «Концепції з інформаційної роботи в Бундесвері». Діяльність здійснюється за такими напрямками: робота з пресою, робота з громадськістю, інформація для військ тощо [2].

Таким чином, у навчальних закладах Бундесверу надається помітна увага виховній роботі зі студентами, розвитку їх педагогічної компетентності, політичній і історичній освіті. Суто цивільна освіта в аспекті філософії внутрішнього керівництва дозволяє кандидатам в офіцери і офіцерам успішно інтегруватися в цивільне суспільство, отримати вищу освіту, адекватну дипломам інших спеціальних вишів Німеччини, підвищити рівень загальної культури, формування громадянина у військовій формі.

Досліджені основні тенденції посилення виховного впливу на особовий склад військ (сил) в арміях країн НАТО під час локальних війн та збройних конфліктів:

1. Зростання ролі виховного впливу на всіх етапах проведення операції (бойових дій), за рахунок чого досягається кінцева мета локальної війни чи збройного конфлікту зі збереженням матеріальних і людських ресурсів.

2. Поширення просторового розмаху виховного впливу, використання вертикальної координати (лазерних, голографічних технологій тощо).

3. Глобалізація систем зв'язку та передачі важливої інформації для посилення пропагандистського впливу на свідомість і суспільну думку (застосування супутникових мереж, організація розгортання установок супутникового телебачення в районах нестабільного прийому телевізійного сигналу, а також у разі знищення противником телетрансляційної мережі, використання військових електронних та друкованих засобів масової інформації і мережі ІНТЕРНЕТ для введення противника в оману відносно виду, способу і форм застосування військ).

4. Значного поширення набувають комунікативні технології з елементами маніпулювання громадською думкою.

5. Широкого використання набувають сучасні досягнення у сфері «громадських зв'язків», пропагандистські техніки, елементи рекламних технологій, інші форми, методи та засоби впливу на свідомість і поведінку особового складу.

6. Широко використовуються сучасні інформаційні та поліграфічні потужності, зокрема цивільних ЗМІ, спрямованість яких не завжди співпадає із завданнями виховання військовослужбовців.

7. Посилення практичної спрямованості впливу на військовослужбовців, зростаючий рівень деідеологізації та гуманізації процесу впливу на особовий склад військ (сил). Найбільш яскраво ця тенденція виявляється в поступовій відмові воєнного керівництва від формування у свідомості своїх солдат і офіцерів стереотипів «образу противника»; «визнанні військовослужбовця у країнах НАТО як особистості з усіма її потребами».

8. Неухильне зростання ролі ЗМІ що дозволяє формувати позитивне ставлення громадськості і світової спільноти щодо політики проведення воєнної акції, нейтралізації інформаційної структури об'єкта впливу, налагодження своїх теле- і радіомовлення у регіоні; контроль за власним інформаційним простором; забезпечення сприятливих умов для дій коаліційних військ шляхом застосування заходів впливу.

9. Зміцнення матеріально-технічної бази впливу на військовослужбовців, цивільний персонал і членів їх сімей (постачання в частини і підрозділи сучасних технічних засобів пропаганди; широке використання у телебаченні і радіомовленні каналів космічного зв'язку; збільшення обсягу випуску видань на воєнну тематику тощо).

10. Посилення співпраці військових відомств з інформаційними структурами, створення державних структур, які відповідають за формування інформаційного простору майбутнього регіону бойових дій.

11. Створення і підтримання позитивного іміджу збройних сил [6].

Досліджено перспективи виховного впливу в арміях провідних країн світу, що дозволяє зробити такі висновки:

1. Усебічний вплив сучасними засобами і надалі буде спрямовуватися на людський розум, оскільки він дає можливість впливати на найслабшу ланку на полі бою – мислення індивідуального солдата.

2. Однією з особливостей впливу стане індивідуалізація комунікації, яка зможе впливати на конкретну людину і вирішувати тактичні завдання.

3. Потужний інформаційний потік створює нову реальність, на яку доводиться реагувати. Буде зростати роль сконструйованої (фіктивної) реальності.

4. Подальше розширення спектру майбутнього інструментарію впливу, включаючи звуки, запахи, смаки, картинки, почуття і навіть наркотики. Стирання граней між «маркетингом» і «пропагандою», «рекламою» і «психологічними операціями», конструювання фіктивної реальності буде ставати все більш продуманим.

5. Подальше неухильне зростання ролі ЗМІ, що будуть створювати суспільну думку на основі інформаційної реальності, що легко піддається змінам. Війни майбутнього будуть продовжувати опиратися на традиційні засоби поширення інформації – телебачення, радіомовлення, преса тощо.

6. Зростання ролі глобального інформаційного простору, оскільки висвітлення подій наближається до масштабів реального часу, що суттєво впливає на прийняття воєнних і політичних рішень.

7. Армії провідних країн НАТО настільки глибоко досліджують і впроваджують у площину практичної діяльності сучасні технології впливу на особовий склад, що це має бути в колі постійної уваги та подальших досліджень фахівців.

8. Освіта і виховання офіцерів Бундесверу має цілеспрямований характер. Здійснюється постійне підвищення кваліфікації, перепідготовка в контексті сучасної освітньої концепції «long-life-learning» (освіта через все життя). Така система підготовки відповідає вимогам сучасності й одночасно стимулює роботу офіцерів над підвищенням своєї професійної компетенції.

9. Виховання офіцерів Бундесверу здійснюється відповідно до концепції «внутрішнього керівництва». Спрямованість концепції полягає в створенні високої мотивації та умов для самореалізації майбутніх офіцерів. Це зокрема тісна інтеграція Бундесверу і цивільного суспільства; пошана особистої гідності і затвердження гуманних відносин у підрозділі;

10. Процесу виховання сприяє чітка система матеріального і морального стимулювання командного складу, правового захисту військовослужбовців; знання офіцерами основ педагогіки і психології; укорінення в офіцерському середовищі високої культури праці, відносин, німецької педантичності й акуратності.

11. У Збройних силах України ця система не має достатньої перспективи внаслідок ресурсних обмежень, відсутності в командного складу належного «соціального пакету» та німецького педантизму.

Література:

1. Андреев В. И. Учебные заведения и исследовательские учреждения Бундесвера в системе внутреннего руководства. Идеологические аспекты военной безопасности / В. И. Андреев. – М., 2010. – № 1.
2. Offizierschule des Heeres. – Dresden. – April. – 2004.
3. Strunk G. Universität der Bundeswehr Hamburg/ G. Strunk. – University of the Federal Armed Forces Hamburg. – Hamburg, 1996.
4. Bald D. Militar und Militar und Gesellschaft 1945–990/ D. Bald. – Baden-Baden, 1994.
5. Основной закон Федеративной Республики Германии. Обнародован Парламентским советом 23 мая 1949 г. (с последующими изменениями и дополнениями до 20 октября 1997 г.). – Ведомство печати и информации Федерального правительства, Бонн. –136 с.
6. Заворошкин В. Военно-историческая служба бундесвера/ В. Заворошкин //Армия. – 2003. –№ 2. – С. 63-64.
7. Bredow W. Die Zukunft der Bundeswehr / W. Bredow. – Opladen, 1995.
8. Maskewitsch R. Sozialwissenschaftliche Forschung als Politik beratung / R. Maskewitsch // 25 Jahre Sozialwissenschaftliches Institut der Bundeswehr. – SOWI, Strausberg, 1999. – S. 94–5.

Романюк И.Н.

ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ ОФИЦЕРОВ ВЕДУЩИХ СТРАН НАТО К ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ

Статья посвящена рассмотрению системы подготовки и функционирования специалистов и подразделений ведущих стран НАТО, отвечающих за организацию и осуществление воздействия на личный состав. В первую очередь это службы связей с общественностью; военных священников; отделы идеологической работы; подразделения психологических операций. Проблема рассматривается на примере таких стран, как США, Франция, Германия. Представлены особенности подготовки офицеров в каждой из определенных государств. Значительное внимание уделено значению средств массовой информации и их роль в формировании и поддержании у военнослужащих и в обществе положительного имиджа вооруженных сил и военной службы.

Ключевые слова: ведущие страны НАТО, влияние на личный состав, связи с общественностью, идеологическая работа; подразделения психологических операций.

Romaniuk I. N.

TRAINING OF LEADING NATO COUNTRIES OFFICERS FOR EDUCATIONAL WORK

The article is devoted to the training and operation of specialists and sub-leading NATO countries, who are responsible for organizing and influencing the personnel, primarily a service: public relations, military priests, a division of ideological, psychological operations units. The problem is considered as an example of such countries as the USA, France and Germany. The peculiarities of officers in each of the listed countries are analyzed. A considerable attention is paid to the value of the media and their role in the formation and support of a positive image of the armed forces and military service in society. The author determined that the promotion of service in the armed forces, new military technology, and social security is the subject of advertising qualifying items and service training reserve officers of universities and colleges. The main areas of activity are: social and psychological support to military service, ideological, political, moral, ethical and military-patriotic education, promotion of human rights, freedom and democracy, social justice as a prerequisite for stability, deepening and strengthening international relations, establishing and maintaining permanent and temporary information contacts between the Ministry of Defense, military and civilian agencies at various levels in the interest of mutual awareness, interact and conduct joint activities.

Key words: leading countries of NATO, influence on a personnel, public relations, ideological work; subdivisions of psychological operations.

УДК 378.015.31

Седашева С.Л.*

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ ПРИРОДИ ЗДІБНОСТЕЙ ЛЮДИНИ
ДО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ
СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті проаналізовано теоретичні підходи й напрямки у вивченні пізнавальної діяльності. Доведено, що професійно-пізнавальна активність є не тільки певною рисою, властивістю особистості, але й результатом проявів цієї властивості на практиці, тобто в діяльності особистості. Визначено, що всі аспекти сучасного концептуального аналізу навчання як специфічної діяльності суб'єкта мають важливе значення не тільки в плані теоретичного вирішення проблеми взаємозв'язку навчання й розвитку, але й для практики вищівського навчання. Ця система рівнів сформованості професійно-пізнавальної активності інтегративно відбиває її внутрішні й зовнішні аспекти та дозволяє діагностувати й цілеспрямовано управляти активністю студентів у процесі професійного навчання.

Ключові слова: навчання, навчальна діяльність, пізнавальна діяльність, пізнавальний інтерес, пізнавальна активність, професійно-пізнавальна активність.

Аналіз навчання у вищій школі – це не тільки практично значуща проблема, пов'язана з підвищенням ефективності професійної підготовки студентів. Насамперед це проблема розуміння природи здібностей людини до навчання. І цей її широкий науковий теоретичний зміст робить проблему все більш актуальною для вирішення питання про те, як протистояти зростаючому відчуженню людини від лавини знань, що ускладнюються, як попередити відставання темпів індивідуальної соціалізації та навчання на тлі прискорення зростання наукових і технічних знань. Для педагогіки ця проблема включена у вирішення однієї з центральних теоретичних проблем – взаємозв'язку навчання й розвитку людини.

Ця проблема є актуальною на сучасному етапі й знаходить своє відбиття в працях вітчизняних і зарубіжних учених. Теоретичним обґрунтування дослідження є наукові ідеї вчених про пошуки шляхів покращення навчального процесу та підвищення пізнавальної активності студентів (В. Лозова, Т. Шамова, І. Зязюн, О. Пехота, А. Кіктенко,

* © Седашева С.Л.*